

Επαγγελματική αποκατάσταση αποφοίτων του ΔΙΕΚ Πάτρας. Στάσεις, απόψεις και προτάσεις βελτίωσης

Γιωτόπουλος Γεώργιος

M.Ed., M.Sc., PhD(c), Υποδιευθυντής στο Δημόσιο ΙΕΚ Πάτρας
ggiotop@gmail.com

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των στάσεων και των απόψεων των αποφοίτων του Δημόσιου Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΔΙΕΚ) Πάτρας σχετικά με την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι σε μεγάλο ποσοστό οι καταρτιζόμενοι είχαν άμεση επαγγελματική αποκατάσταση και ότι όσοι συμμετείχαν σε ευρωπαϊκά προγράμματα βρήκαν πιο εύκολα εργασία. Τέλος, στις προτάσεις βελτίωσης του θεσμού των ΙΕΚ, αναφέρουν την ύπαρξη γραφείου διασύνδεσης με την αγορά εργασίας, τον εκσυγχρονισμό της ύλης, την ύπαρξη ενός ebook για κάθε μάθημα που θα λειτουργεί ως οδηγός, καλύτερα εργαστήρια σε συνδυασμό με την αύξηση των εργαστηριακών μαθημάτων και την διάθεση υλικών εκπαίδευσης σε αυτά.

Λέξεις κλειδιά: επαγγελματική αποκατάσταση, εκπαίδευση, κατάρτιση, ΔΙΕΚ, ΙΙΕΚ

Εισαγωγή

Σε αυτή την εργασία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που αφορούν στην επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων του ΔΙΕΚ Πάτρας. Αφενός αντίστοιχες έρευνες που να αφορούν στο ΔΙΕΚ Πάτρας δεν είχαν πραγματοποιηθεί πρόσφατα και αφετέρου η αλλαγή στις ειδικότητες που προτείνονται κάθε χρόνο δημιουργεί καινούργια δεδομένα σε τοπικό επίπεδο. Από τη μια πλευρά η απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων των καταρτιζόμενων μέσω της γρήγορης κατάρτισης (4 εξάμηνα θεωρίας και 1 εξάμηνο πρακτικής άσκησης) τους καθιστά πιο ανταγωνιστικούς στην αγορά εργασίας. Από την άλλη πλευρά, παρέχει χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την απορρόφησή τους από την αγορά εργασίας προκειμένου να υπάρξει ένας γενικότερος επανασχεδιασμός στις προτεινόμενες ειδικότητες με έμφαση στις ειδικότητες αιχμής και στη μη πρόταση ειδικοτήτων στις οποίες είτε έχει παρατηρηθεί, είτε επίκειται κορεσμός.

Ο σκοπός της εργασίας είναι η διαπίστωση της ύπαρξης ή όχι επαγγελματικής αποκατάστασης των αποφοίτων του ΔΙΕΚ Πάτρας. Οι επιμέρους στόχοι αφορούν στην άμεση ή όχι αποκατάστασή τους καθώς και τους λόγους στους οποίους αυτό οφείλεται. Επίσης, μέσα από τις προτάσεις βελτίωσης που καταθέτουν για το θεσμό των ΙΕΚ, επιχειρείται η καταγραφή τους, η σύγκριση με παλαιότερες έρευνες και η ανάδειξή τους προκειμένου τα ΙΕΚ να καταστούν πιο λειτουργικά και πιο προσιτά στους πολίτες.

Θεωρητικό πλαίσιο

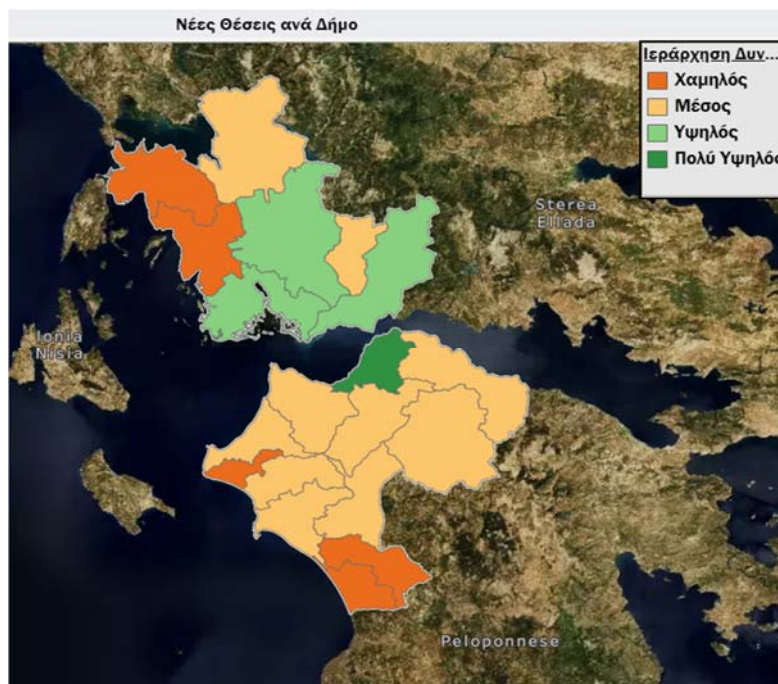
Οι δομές παροχής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αναφέρονται διεξοδικά στην ελληνική νομοθεσία. Ιδιαίτερη αναφορά για τα ΙΕΚ (Δημόσια και Ιδιωτικά) γίνεται στο νόμο 4186/2013 (ΦΕΚ 193/Α/17-9-2013), όπου περιγράφεται με λεπτομέρεια η δομή και η λειτουργία τους.

Τα δημόσια και ιδιωτικά ΙΕΚ παρέχουν αρχική επαγγελματική κατάρτιση (ΑΕΚ) σε αποφοίτους ως επί το πλείστον του δεύτερου κύκλου της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και σε αποφοίτους Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ) με στόχο την ένταξη τους στην αγορά εργασίας. Πρόσβαση έχουν απόφοιτοι ΕΠΑΛ (στο τρίτο εξάμηνο συναφούς ειδικότητας, αλλιώς από το Α' Εξάμηνο εάν επιλέξουν διαφορετική ειδικότητα από αυτή που τελείωσαν), απόφοιτοι Γενικού Λυκείου και αλλοδαποί υπήκοοι (κάτοχοι βεβαίωσης γλωσσομάθειας). Η φοίτηση στα ΙΕΚ είναι πέντε συνολικά εξάμηνα, επιμερισμένη σε τέσσερα

εξάμηνα θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης συνολικής διάρκειας έως 1.200 διδακτικές ώρες ειδικότητας και σε ένα εξάμηνο υποχρεωτικής πρακτικής άσκησης ή μαθητείας συνολικής διάρκειας 960 ωρών η οποία μπορεί να είναι συνεχόμενη ή τμηματική (CEDEFOP, 2014, σ.28-29).

Τι ισχύει στην Ελλάδα

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή και τα τελευταία δημοσιευμένα στοιχεία της (ΕΛΣΤΑΤ, 2020), κατά τη λήξη του ακαδημαϊκού έτους 2017 - 2018, οι εγγεγραμμένοι σπουδαστές τόσο των δημόσιων (ΔΙΕΚ) όσο και των ιδιωτικών ΙΕΚ (ΙΙΕΚ) στην επικράτεια, ανέρχονταν σε 82.860 άτομα. Εξ' αυτών, οι 38.396 ήταν άνδρες, ενώ οι 44.464 ήταν γυναίκες. Ειδικότερα, στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, φοιτούσαν 4.027 άτομα (1.731 άνδρες, 2.296 γυναίκες). Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ΟΑΕΔ για τον Μάιο του 2020 (ΟΑΕΔ, 2020), οι άνεργοι στη Δυτική Ελλάδα ανέρχονταν σε 78.974 άτομα ή ποσοστό 7,16% επί του συνόλου της επικράτειας. Πιο συγκεκριμένα, για τη Δυτική Ελλάδα, οι μακροχρόνια άνεργοι (άνω των 12 μηνών ανεργία) ανέρχονταν σε 49.650 άτομα για τον Μάιο του 2020, ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2019 ήταν 43.712, συνεπώς οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 13,58%. Ομοίως παρατηρήθηκε αύξηση για το ίδιο χρονικό διάστημα και για όσους έχουν ανεργία μικρότερη των 12 μηνών, κατά 16,57% (από 28.719 άτομα σε 33.478). Σε αυτό συντέλεσε και η πανδημία του κορονοϊού η οποία επηρέασε πολύ αρνητικά, τόσο τον δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα (Girón-Pérez M.I. et al., 2020; Barnouin, 2020).

Σχήμα 1: Δυναμισμός δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας για το 2019 στη Δυτική Ελλάδα. (Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, 2020)

Σύμφωνα με τον Μηχανισμό Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας (Υπεύθυνος φορέας υλοποίησης είναι το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού) και ιδιαίτερα την Ετήσια Έκθεση 2020, για την περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ο δυναμισμός (δηλαδή η τάση για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας) στο Δήμο Πατρέων είναι ο υψηλότερος σε όλη την περιφέρεια (πράσινο χρώμα στο Σχήμα 1) με 1.900 νέες θέσεις εργασίας για το 2019, ενώ στον αντίποδα βρίσκεται ο Δήμος Ανδρίτσαινας, Κρεστένων στο νομό Ηλείας, με απώλεια 41 θέσεων εργασίας (με κόκκινο χρώμα στο Σχήμα 1). Ιδιαίτερα στο Δήμο Πατρέων, δημιουργούνται 495 νέες θέσεις εργασίας ανά κλάδο σε “δραστηριότητες

υπηρεσιών εστίασης”, ενώ σε ειδικότητες σχετιζόμενες με την κατάρτιση σε ΙΕΚ, δημιουργούνται 139 νέες θέσεις ανά Επάγγελμα για το 2019 στην κατηγορία “Λοιποί Υπάλληλοι Γραφείου” (Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, 2020).

Στοιχεία που αφορούν στη Δυτική Ελλάδα

Όσον αφορά στις ειδικότητες που ήταν ενεργές σε όλα τα εξάμηνα (Α', Β', Γ' και Δ' του 2020Α) στη Δυτική Ελλάδα, τόσο σε Δημόσια όσο και σε Ιδιωτικά ΙΕΚ, αυτές αποτυπώνονται στον πίνακα 1, καθώς επίσης και το σύνολο τους.

Πίνακας 1: Εγγεγραμμένοι καταρτιζόμενοι στη Δυτική Ελλάδα σε ΙΙΕΚ και ΔΙΕΚ κατά το 2020Α

A/ A	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΙΕΚ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΣΙΑ ΙΕΚ	Σύνολο
1	Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης - Αρχιμάγειρας (Chef)	250	161	411
2	Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων	171	119	290
3	Τεχνικός Αισθητικής Τέχνης και Μακιγιάζ	123	145	268
4	Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων	54	131	185
5	Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων	0	157	157
6	Βοηθός Φαρμακείου	37	89	126
7	Βοηθός Φυσικοθεραπείας	78	44	122
8	Τεχνικός Μηχανοτρονικής	58	0	58
9	Στέλεχος Διοίκησης και Οικονομίας	55	0	55
10	Τεχνικός Κομμωτικής Τέχνης	59	47	106
11	Τεχνικός Αρτοποιός - Ζαχαροπλαστικής	57	29	86
12	Προπονητής Αθλημάτων	39	37	76
13	Γραμματέας Ανώτερων και Ανώτατων Στελεχών	0	36	36
14	Βοηθός Νοσηλευτικής Γενικής Νοσηλείας	14	55	69
15	Τεχνικός Εφαρμογών Πληροφορικής (Πολυμέσα/Web	35	28	63
16	Διασώστης – Πλήρωμα Ασθενοφόρου	5	49	54
17	Βοηθός Νοσηλευτικής Μαιευτικής	7	44	51
18	Τεχνικός Φαρμάκων, Καλλυντικών και Παρεμφερών	12	34	46
19	Βοηθός Εργοθεραπείας	33	12	45
20	Γραφιστική Εντύπου και Ηλεκτρονικών Μέσων	23	17	40
Σύνολο για το εξάμηνο 2020Α		1110	1234	2344

Από τις 59 ειδικότητες που λειτούργησαν σε όλα τα εξάμηνα (Α, Β, Γ, Δ) κατά το εαρινό

εξάμηνο 2020Α (Φεβρουάριος - Ιούνιος) οι 39 ειδικότητες είχαν αθροιστικά, τόσο σε ΙIEK όσο και σε ΔIEK, κάτω από 40 καταρτιζόμενους στη Δυτική Ελλάδα (Πήγασος, 2020). Οι υπόλοιπες 20 ειδικότητες είχαν αθροιστικά άνω των 40 καταρτιζόμενων και φαίνονται στον πίνακα 1.

Η ειδικότητα με τη μεγαλύτερη ζήτηση για φοίτηση, ήταν ο “Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης - Αρχιμάγειρας (Chef)”. Σύμφωνα με τον πίνακα 1, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε “δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης”, ιδιαίτερα στο Δήμο Πατρέων, καθώς και η γενικότερη τάση για αυτές τις υπηρεσίες, οδήγησε την εν λόγω ειδικότητα να γίνει πρώτη σε ζήτηση σε ολόκληρη τη Δυτική Ελλάδα. Έτσι, είχε 411 εν ενεργεία καταρτιζόμενους τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ακολουθούμενη από την ειδικότητα “Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής - υπηρεσία ορόφων - εμπορευματογνωσία)” με 290 καταρτιζόμενους.

Η ειδικότητα “Τεχνικός Αισθητικής Τέχνης & Μακιγιάζ” είχε συνολικά 268 καταρτιζόμενους ακολουθούμενη από τους “Βοηθούς Βρεφονηπιοκόμους” με 185 καταρτιζόμενους. Η επόμενη ειδικότητα “Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών χώρων” συναντάται μόνο στα ΔIEK με 157 άτομα όπως και η ειδικότητα “Γραμματέας Ανώτερων και Ανώτατων Στελεχών”. Ιδίως η τελευταία ειδικότητα έχει ζήτηση στην αγορά εργασίας του Δήμου Πατρέων καθώς στην κατηγορία “Λοιποί Υπάλληλοι Γραφείου” δημιουργούνται 139 νέες θέσεις. Επιπρόσθετα, οι ειδικότητες “Τεχνικός Μηχανοτρονικής” και “Στέλεχος Διοίκησης και Οικονομίας” συναντώνται μόνο στα Ιδιωτικά ΙEK.

Όσον αφορά στην κατηγορία “εποχικοί τουριστικών επαγγελματιών επιδοτούμενοι”, η σύγκριση μεταξύ του Απριλίου και του Μάη του 2020 στη Δυτική Ελλάδα, δείχνει μια μείωση των επιδοτούμενων της τάξης του 41,21% (από 3.492 άτομα σε 2.053), ενώ η χώρα βρισκόταν στο επίκεντρο της κρίσης του κορονοϊού (ΟΑΕΔ, 2020).

Η απομόνωση στην οποία οδηγήθηκε η χώρα μας αρχικά, μαζί με τη συντριπτική πλειοψηφία των χωρών εξαιτίας του κορονοϊού (covid19) είχε επιπτώσεις σε αρκετούς τομείς της δημόσιας και της ιδιωτικής σφαίρας (Girón-Pérez M.I. et al., 2020; Barnouin, 2020). Η δημόσια εκπαίδευση οδηγήθηκε στην απότομη προσαρμογή της στα νέα δεδομένα. Κατά συνέπεια, έννοιες όπως η εξ’ αποστάσεως εκπαίδευση, η ασύγχρονη και η σύγχρονη εκπαίδευση έγιναν αφενός ευρέως γνωστές, αφετέρου επηρέασαν τη διαδικασία συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων του ερωτηματολογίου.

Μεθοδολογία - Σκοπός της έρευνας

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η καταγραφή του εργασιακού καθεστώτος στο οποίο βρίσκονται οι απόφοιτοι του ΔIEK Πάτρας σε χρόνο ενεστώτα, έτσι ώστε αφενός να πραγματοποιηθεί μια πρώτη αποτύπωση και επεξεργασία των συγκεκριμένων δεδομένων και αφετέρου να διαπιστωθεί εάν και σε ποιον βαθμό οι απόφοιτοι εργάζονται στην ειδικότητα στην οποία καταρτίστηκαν. Η έρευνα δεν αφορούσε σε όσους ήταν ενεργοί σπουδαστές ή έκαναν την πρακτική τους άσκηση τη χρονική περίοδο από 1 Ιουνίου έως και 30 Ιουνίου 2020. Αντίθετα, μπορούσαν να συμμετέχουν απόφοιτοι οι οποίοι είχαν τελειώσει το ΔIEK Πάτρας και είχαν πάρει τη ΒEK (Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης) τους, ανεξάρτητα από το εάν είχαν πιστοποιηθεί από τον ΕΟΠΠΕΠ (Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού). Η επικοινωνία με όσους είχαν τελειώσει το ΔIEK πριν από χρόνια, έγινε τηλεφωνικά μέσα από το σύστημα διαχείρισης καταρτιζόμενων του ΔIEK.

Συμμετείχαν συνολικά 192 απόφοιτοι, ενός συνόλου διαφορετικών ειδικοτήτων, που γράφτηκαν στο ΔIEK από το 1997 έως και το 2018. Η επικοινωνία μαζί τους έγινε είτε τηλεφωνικά, είτε μέσω email, βάσει των στοιχείων που είχαν καταθέσει στις αιτήσεις εγγραφής τους. Η χρονική περίοδος που αφορά στη λήψη των ερωτηματολογίων των πιο πάνω αποφοίτων είναι από τις 1 έως και τις 30 Ιουνίου 2020, δηλαδή κατά τη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου του 2020 (2020Α).

Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν, αφορούσαν στις απόψεις των αποφοίτων του ΔΙΕΚ Πάτρας, σχετικά με τη συνάφεια της επαγγελματικής τους αποκατάστασης και της ειδικότητας στην οποία καταρτίστηκαν και συγκεκριμένα:

1. Υπήρξε άμεση εύρεση εργασίας σχετική με την κατάρτιση, μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης;
2. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα ERASMUS+ για Πρακτική Άσκηση πόσο βοήθησε ώστε να είναι πιο αποδοτική η εργασία του απόφοιτου πάνω στο αντικείμενο που σπούδασε;
3. Ποιες είναι οι προτάσεις βελτίωσης που κατατίθενται από τους ερωτώμενους απόφοιτους, έτσι ώστε να είναι πιο λειτουργικός ο θεσμός των ΔΙΕΚ;

Το δείγμα της έρευνας, το μεθοδολογικό εργαλείο, η διανομή και η συλλογή του

Στην έρευνα συμμετείχαν 192 άτομα. Το δομημένο ερωτηματολόγιο των αποφοίτων (Cohen et al., 2008, σ. 418), αποτελείτο από 27 ερωτήσεις σε δύο ενότητες. Εξ' αυτών, η πρώτη ενότητα με τα δημογραφικά στοιχεία είχε 9 ερωτήσεις, ενώ η δεύτερη ενότητα που αφορούσε στην έρευνα, είχε 18 ερωτήσεις οι οποίες παρατίθενται και αναλύονται στην ενότητα «Αποτελέσματα έρευνας». Από τις 27 ερωτήσεις οι 2 ήταν πολλαπλής επιλογής, οι 7 ερωτήσεις τύπου Ναι/Όχι, ενώ η τελευταία ερώτηση ήταν ανοικτού τύπου (Cohen et al., 2008, σ. 419) με χρήση ελεύθερου κειμένου προκειμένου οι ερωτώμενοι να καταθέσουν την προσωπική τους άποψη. Την τελευταία ερώτηση, από το σύνολο των 192 αποφοίτων απάντησαν 85 άτομα, ποσοστό συμμετοχής: 44,27%.

Οι έρευνες πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του Ιουνίου του 2020, δύο εβδομάδες μετά το άνοιγμα του ΔΙΕΚ, το οποίο είχε κλείσει λόγω του κορονοϊού και άνοιξε στις 18 Μαΐου 2020 (ΦΕΚ 1699/Β/5-5-2020). Η Ελλάδα εκείνη την περίοδο βίωνε μια εκπαιδευτική κρίση εξαιτίας του κορονοϊού (Girón-Pérez M.I. et al., 2020; Barnouin, 2020), ενώ η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση αποτέλεσε εναλλακτικό τρόπο παράδοσης μαθημάτων λόγω αναγκαιάς προσαρμογής στα νέα δεδομένα (Hodges et al., 2020; McMurtrie B., 2020;)

Το ερωτηματολόγιο ήταν ηλεκτρονικό και δημιουργήθηκε με το πρόγραμμα Google forms. Κατόπιν, έγινε η αποστολή και συλλογή μέσω συγκεκριμένου συνδέσμου συμπλήρωσης. Τα δεδομένα έτυχαν επεξεργασίας από το στατιστικό πακέτο SPSS (Statistical Package for Social Sciences).

Αποτελέσματα έρευνας

Από τα 192 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, οι γυναίκες αφορούσαν στο 61,5%, οι άνδρες στο 38%, ενώ το 0,5% απάντησε "Άλλο / Δεν Απαντώ". Το 49% των συμμετεχόντων ήταν 20-25 ετών, το 24,5% ήταν 26-30 ετών, το 12% ήταν 31-35 ετών, το 7,3% ήταν 36-40 ετών και το 5,2% από 41-50 ετών. Ως τόπο μόνιμης κατοικίας δήλωσαν "Πάτρα=64,7%", "Άλλο, εκτός νομού Αχαΐας=24,1%", "Αίγιο=4,8%" και "Πάτρα - περίχωρα (εκτός Δήμου Πατρέων)=3,2%".

Ο τύπος Λυκείου που είχαν τελειώσει πριν γραφτούν στο ΔΙΕΚ ήταν Γενικό Λύκειο (69,8%), ΕΠΑΛ (20,8%) και Άλλο τύπο Λυκείου (9,4%). Άλλος τύπος Λυκείου θεωρείται το Μουσικό Σχολείο, το Αθλητικό Λύκειο, το Κλασικό Λύκειο κ.ά. Ιδιαίτερα για τα ΕΠΑΛ, οι ειδικότητες που είχαν τελειώσει ήταν: Πληροφορικής με 11 άτομα, Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων με 7 άτομα, Διοίκησης και Οικονομίας με 6 άτομα και άλλες ειδικότητες με λιγότερα των 4 ατόμων.

Πριν εγγραφούν στο ΔΙΕΚ, 6 άτομα (3,1%) σπούδαζαν παράλληλα σε ΤΕΙ, 9 άτομα σπούδαζαν παράλληλα σε ΑΕΙ (4,7%), 13 άτομα κατείχαν ήδη πτυχίο ΤΕΙ (6,8%), 10 άτομα κατείχαν ήδη πτυχίο ΑΕΙ (5,2%), 2 άτομα κατείχαν ήδη πτυχίο ΑΣΠΑΙΤΕ (1%), ενώ 2 άτομα κατείχαν Μεταπτυχιακό τίτλο ειδίκευσης (1%).

Κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στο ΔΙΕΚ, το 90,6% δεν σπούδαζε παράλληλα. Το 5,2% φοιτούσε παράλληλα σε ΑΕΙ και το 3,6% σε ΤΕΙ, ενώ 1 άτομο σπούδαζε σε ΜΠΣ (Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών).

Όσον αφορά την παράλληλη εργασία μαζί με την κατάρτισή τους, το 59,4% δεν εργαζόταν. Το 18,8% ήταν υπάλληλοι “Μερικής απασχόλησης, Ωρομίσθιος - Ιδιωτικός Τομέας”, ενώ το 15,6% ήταν “Πλήρους απασχόλησης - Ιδιωτικός Τομέας”.

Πριν τη φοίτησή τους στο ΔΙΕΚ, δήλωναν ως τόπο μόνιμης κατοικίας την Πάτρα 118 άτομα, ενώ για εφέτος (2020), δήλωσαν την Πάτρα ως μόνιμη κατοικία, 127 άτομα.

Το 34,4% των συμμετεχόντων στην έρευνα είχε εγγραφεί στο ΔΙΕΚ το 2014, το 18,2% είχε εγγραφεί το 2016, το 17,2% είχε εγγραφεί το 2013, το 15,1% είχε εγγραφεί το 2015 και το 9,4% είχε εγγραφεί το 2017. Αποφοίτησαν και πήραν τη ΒΕΚ τους το 2016, το 29,2%. Το έτος 2017 αποφοίτησε το 20,3%, το 2018 το 18,8%, το 2019 το 13,5% και το 2015 το 7,3%.

Στον πιο κάτω πίνακα φαίνεται η ειδικότητα στην οποία καταρτίστηκαν, σύμφωνα με την οποία το 15,10% όσων συμπλήρωσαν την ειδικότητα ήταν «Τεχνικός Μαγειρικής τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)», το 10,90% των συμμετεχόντων ήταν από την ειδικότητα «Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων», ενώ το υπόλοιπο του συνόλου του πίνακα 2, ήταν συμμετέχοντες από άλλες ειδικότητες με μικρότερα ποσοστά.

Πίνακας 2. Ειδικότητα κατάρτισης

Ειδικότητα κατάρτισης	Ποσοστό συμμετοχής
Τεχνικός Μαγειρικής τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)	15,10%
Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων	10,90%
Τεχνικός Εφαρμογών Πληροφορικής (Πολυμέσα/Web designer-Developer/ Video Games)	8,30%
Τεχνικός Αισθητικής Τέχνης & Μακιγιάζ	5,70%
Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής – Υπηρεσία ορόφων – Εμπορευματογνωσία)	5,20%
Βοηθός Ιατρικών Εργαστηρίων	5,20%
Αθλητική Δημοσιογραφία	4,20%
Δημοσιογραφίας, Συντακτών και Ρεπόρτερ	3,60%
Γραφιστική Εντύπου και Ηλεκτρονικών Μέσων	3,60%
Φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων	3,60%
Σύνολο	65,40%

Σε ποσοστό 55,2% συμμετείχαν στο πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης του ΔΙΕΚ το οποίο υλοποιείτο προαιρετικά μέχρι και τις 31/08/2013, οπότε από εκεί και έπειτα έγινε υποχρεωτικό για όλες τις ειδικότητες (ΦΕΚ 193/Α/17-9-2013).

Στην ερώτηση με προαιρετική απάντηση σε ποιον φορέα απασχολήθηκαν, απάντησε το 40,10%. Το 10,9% των συμμετεχόντων μετακινήθηκε στο εξωτερικό, στο πλαίσιο του προγράμματος ERASMUS+ για Πρακτική Άσκηση. Πιο συγκεκριμένα, 7 άτομα μετακινήθηκαν στη Μπράγκα της Πορτογαλίας και 14 άτομα στην Κόρδοβα της Ισπανίας.

Το 57,8% απασχολήθηκε σε προσωρινή θέση εργασίας σχετική με την κατάρτιση που είχε λάβει από το ΔΙΕΚ, παρόλο που το 29,7% επέλεξε να μην αναζητήσει άμεσα εργασία στην

ειδικότητά του. Οι λόγοι που δεν αναζήτησε άμεσα εργασία ήταν ότι εργαζόταν ήδη αλλού, σε άσχετη ειδικότητα (31%), εργαζόταν ήδη στην ειδικότητα που σπούδαζε (19%), δεν μπορούσε να αναζητήσει εργασία για προσωπικούς λόγους (17,2%), σπούδαζε αλλού (8,6%) ή δεν ήθελε να εργαστεί εκείνη την περίοδο (5,2%).

Στην ερώτηση εάν εργάζονται σήμερα (Ιούνιος 2020), το 45,3% απάντησε αρνητικά. Στην ερώτηση “Εάν επιθυμείτε, αναφέρετε τον φορέα στον οποίο εργάζεσθε σήμερα” απάντησαν 73 άτομα, από τα οποία τα 53 άτομα (72,60%), εργάζονται στην ειδικότητα που καταρτίστηκαν, ενώ 20 άτομα (27,40%) σε ειδικότητα μη σχετική με το αντικείμενο κατάρτισης.

Στην ερώτηση “Ποια από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι/ήταν κρίσιμα για την αναζήτηση θέσης εργασίας σε αντικείμενο που σχετίζεται με το είδος των σπουδών σας στο ΔΙΕΚ”, την πιστοποίηση τύπου ΕΟΠΠΕΠ (Δίπλωμα) θεωρεί ως πολύ και πάρα πολύ σημαντική το 60,42%, την εκπόνηση πρακτικής άσκησης το 53,65%, τη συμμετοχή στο πρόγραμμα Erasmus+ θεωρεί καθόλου ή λίγο σημαντική το 70,31%.

Στην ερώτηση εάν ενημερώνονται για τις τρέχουσες δραστηριότητες του ΔΙΕΚ, το 50,5% απαντά αρνητικά. Όσοι ενημερώνονται, μέσω των διαδικτυακών διαύλων επικοινωνίας, επιλέγουν τον επίσημο ιστότοπο του ΔΙΕΚ τουλάχιστον μια φορά το μήνα (22,92%), ή εβδομαδιαία (7,29%). Από την επίσημη σελίδα του ΔΙΕΚ στο Facebook, ενημερώνονται τουλάχιστον μια φορά το μήνα (24,48%), ή εβδομαδιαία (11,98%). Αντίθετα δεν επιλέγουν να ενημερώνονται από τα άλλα μέσα διαδικτυακής επικοινωνίας: (Twitter=85,94%, Instagram=77,61%, LinkedIn=81,77%, Youtube= 81,25%)

Στην τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου που ήταν ελεύθερου κειμένου με τίτλο “Προτάσεις Βελτίωσης - Σχολιασμοί” απάντησαν 85 απόφοιτοι από το σύνολο των 192 συμμετεχόντων. Ποσοστό συμμετοχής αποφοίτων που απάντησαν: 44,27%. Από το σύνολο μόνο των ατόμων που συμμετείχαν (85 απαντήσεις), 28 άτομα (32,94%) δήλωσε ότι τα εργαστήρια θα πρέπει να είναι καλύτερα (όμοια με έρευνες του Γιωτόπουλου, 2017c, σ.1242 και 2017β), να υπάρχουν υλικά εκπαίδευσης (ομοίως, Γιωτόπουλος, 2017b; 2017a) και επίσης τα εργαστηριακά μαθήματα να αυξηθούν σε σχέση με τα θεωρητικά. Σύμφωνα με τις προσωπικές, κατατεθειμένες απόψεις τριών αποφοίτων χρειάζονται / χρειάζεται:

- «Περισσότερα εργαστηριακά μαθήματα, ώστε ο σπουδαστής να έχει τη σχετική εμπειρία όταν ολοκληρωθεί η φοίτηση του [...] καθώς τα εργαστηριακά μαθήματα γίνονται ευκολότερα κατανοητά στους σπουδαστές».
- «Περισσότερη πρακτική άσκηση και περισσότερες επισκέψεις σε χώρους σχετικούς με την ειδικότητα. Μου έλειψε πολύ η εμπειρία στο πρακτικό κομμάτι. Δεν βρήκα εύκολα δουλειά επειδή δεν είχα πολύ εμπειρία».
- «Περισσότερη πρακτική, παρά θεωρητική άσκηση στις ειδικότητες που αφορούν τεχνικούς και designers ανεξαρτήτως ειδίκευσης, εμπειριστατωμένη εξέταση των σπουδαστών στην εκάστοτε ειδικότητα με ανανεωμένη, πιο εμπλουτισμένη αλλά ταυτόχρονα πιο ουσιαστική ύλη και όσο το δυνατόν συχνότερες συναντήσεις με επαγγελματίες ιδιώτες ούτως ώστε να δοθεί στους σπουδαστές η ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με το επάγγελμα που έχουν επιλέξει και με το οποίο κατά πάσα πιθανότητα πρόκειται να βιοποριστούν μελλοντικά».

Ακόμα, 20 άτομα (23,53%), σημείωσαν ότι θα πρέπει να έχουν εκπαιδευτές με καλύτερο εκπαιδευτικό επίπεδο, που θα έχουν συμμετάσχει σε σχετικές επιμορφώσεις (ομοίως στην έρευνα των Γιωτόπουλος & Κατσώνης, 2020, σ.427) προκειμένου να υπάρχει διάκριση μεταξύ τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης, το οποίο επαληθεύεται και από την έρευνα του Γιωτόπουλου (2017c, σ.1242). Τη δημιουργία γραφείου διασύνδεσης του ΔΙΕΚ με την αγορά εργασίας (για εύρεση εργασίας) ζητά το 15,29%, ενώ σε ποσοστό 6,5% το επιθυμούσαν το 2017 οι καταρτιζόμενοι του ΔΙΕΚ Πάτρας (Γιωτόπουλος, 2017c, σ.1242). Χαρακτηριστικές είναι οι απόψεις δύο αποφοίτων: «Θα μπορούσε το ΔΙΕΚ να ήταν πιο δικτυωμένο σε επιχειρήσεις της πόλης και όχι μόνο, ώστε να βρίσκει θέσεις εργασίας σε άτομα που

σπουδάζουν ή αποφοιτούν από αυτό» και «Το ΔΙΕΚ πρέπει να φροντίζει για την επαγγελματική αποκατάσταση των απόφοιτων και μετά τις σπουδές ..πολύ σημαντικό !!».

Σε ποσοστό 15,29%, ζητούν να εκσυγχρονιστεί η ύλη και να υπάρχουν βιβλία για την ειδικότητά τους, το οποίο επαληθεύεται και από αντίστοιχες έρευνες στα ΔΙΕΚ Πάτρας (Γιωτόπουλος, 2017c), Αιγίου (Γιωτόπουλος, 2017b) και Δυτικής Αχαΐας (Γιωτόπουλος, 2017a, σ.1292). Επίσης, σε αντίστοιχη έρευνα για τους εκπαιδευτές και τις εκπαιδευτριες του ΔΙΕΚ Πάτρας (Γιωτόπουλος & Κατσώνης, 2020, σ. 427), θεωρούν ότι θα πρέπει να υπάρχει ένα ebook για κάθε μάθημα και να λειτουργεί ως οδηγός.

Τέλος, το 10,59% επιθυμεί να γίνεται πιο πολλή πρακτική άσκηση όσον αφορά στο 5ο εξάμηνο της πρακτικής άσκησης, καθώς και στα εργαστηριακά μαθήματα που πραγματοποιούνται στα 4 εξάμηνα.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η κατατεθειμένη άποψη – αφορά στην τελευταία ερώτηση η οποία ήταν ανοικτού τύπου με χρήση ελεύθερου κειμένου - μιας απόφοιτης η οποία παρουσιάζεται αυτούσια: «Μετά το πέρας της πρακτικής μου άσκησης στην ειδικότητα "Τεχνικός Αισθητικής Τέχνης και Μακιγιάζ", ως εργαζόμενη πλέον σε ινστιτούτο αισθητικής παρατήρησα ότι οι πρακτικές που έρχονταν και ήταν από ιδιωτικά ΙΕΚ είχαν λιγότερες θεωρητικές γνώσεις, από εμάς των ΔΙΕΚ, αλλά περισσότερες παροχές σε ότι αφορά το πρακτικό μέρος της ειδικότητας. Νομίζω αυτό χρειάζεται επιπλέον ενίσχυση στο ΔΙΕΚ. Στα ιδιωτικά ΙΕΚ ίσως δικαιολογούνται οι περισσότερες παροχές ως προς τα υλικά με τα οποία μαθαίνουν, επειδή ακριβώς είναι ιδιωτικά. Προσωπικά είμαι πολύ ευχαριστημένη από τη φοίτησή μου στο ΔΙΕΚ Πάτρας γιατί οι θεωρητικές γνώσεις βοηθούν περισσότερο στην κατανόηση και την αντίληψη της ευθύνης που έχει η δουλειά μας. Στο πρακτικό μέρος κατά τη διάρκεια της φοίτησής μου, είχαμε κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του μακιγιάζ, για παράδειγμα, λόγω έλλειψης κάποιων προϊόντων γιατί δεν μπορούσαμε να δούμε αντικειμενικά το αποτέλεσμα».

Τέλος, μέσα από τη στατιστική εφαρμογή SPSS, εφαρμόστηκε ο συντελεστής συσχέτισης Pearson, με σκοπό να μετρηθεί η εξάρτηση μεταξύ δύο μεταβλητών. Διαπιστώθηκε ότι υπάρχει πολλή υψηλή θετική συσχέτιση (0.88) μεταξύ της "Συμμετοχής στο πρόγραμμα ERASMUS+ για Πρακτική Άσκηση" και της ευκολίας "εύρεσης εργασίας στο αντικείμενο που σπούδασαν στο ΔΙΕΚ" (βλ. Πίνακα 3). Ομοίως, υπάρχει καλή θετική συσχέτιση (0.48) μεταξύ της "Συμμετοχής στο πρόγραμμα ERASMUS+ για Πρακτική Άσκηση" και της "απασχόλησης σε προσωρινή θέση εργασίας, σχετικής με τις σπουδές μετά την ολοκλήρωση των σπουδών". Ακόμη, υπάρχει καλή θετική συσχέτιση (0.41) "της εμπειρίας που αποκτήθηκε στο εξωτερικό μέσω του Erasmus+" και "της απασχόλησής τους σε προσωρινή θέση εργασίας, σχετικής με την ειδικότητα που σπούδασαν" (βλ. Πίνακα 4).

Πίνακας 3. Συσχέτιση μεταξύ της "Συμμετοχής στο πρόγραμμα ERASMUS+ για Πρακτική Άσκηση" και της ευκολίας "εύρεσης εργασίας στο αντικείμενο που σπούδασαν στο ΔΙΕΚ".

	Employee Today	Job efficiently Erasmus	Job find Erasmus
Job efficiently Erasmus	Pearson Correlation .217*	1	.877**
	Sig. (2-tailed) .014		.000
	N 127	127	126

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Πίνακας 4. Συσχετίσεις

	Temporary Job Related	Erasmus	Internship
Job find Erasmus	Pearson Correlation .479**	.200*	.041

	Sig. (2-tailed)	.000	.024	.652
	N	126	126	126
Job efficiently Erasmus	Pearson Correlation	.408**	.232**	.057
	Sig. (2-tailed)	.000	.009	.525
	N	127	127	127

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Συμπεράσματα

Σύμφωνα με την έρευνα, 192 απόφοιτοι του ΔΙΕΚ Πάτρας συμμετείχαν στην έρευνα την περίοδο του Ιουνίου 2020. Οι γυναίκες αποτελούσαν το 61,5% του δείγματος, ενώ το 73,5% των συμμετεχόντων είχε ηλικία από 20 - 30 ετών. Ως μόνιμη κατοικία δήλωσαν την Πάτρα (64,7%). Είχαν τελειώσει Γενικό λύκειο (69,8%), ενώ το 12% είχε επιπρόσθετα τελειώσει τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το 59,4% δεν εργαζόταν παράλληλα με τη φοίτησή του, ενώ το 18,8% δήλωσε υπάλληλος “Μερικής απασχόλησης, Ωρομίσθιος - Ιδιωτικός Τομέας”. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα είχε εγγραφεί μεταξύ των ετών 2013 - 2016 (84,9%). Ομοίως, αποφοίτησαν (έλαβαν τη ΒΕΚ τους) μεταξύ των ετών 2016 - 2019 (81,8%).

Όσον αφορά στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα, απασχολήθηκαν σε προσωρινή θέση εργασίας σχετική με την κατάρτιση που είχαν λάβει από το ΔΙΕΚ (57,8%), παρόλο που το 29,7% επέλεξε να μην αναζητήσει άμεσα εργασία στην ειδικότητά του. Όσοι δεν αναζήτησαν άμεσα εργασία, το έκαναν κυρίως διότι εργάζονταν ήδη. Σήμερα (Ιούνιος 2020) «εργάζονται», απάντησε το 54,7%. Από όσους εργάζονται και απάντησαν σε ποιον φορέα εργάζονται, το 72,60% απάντησε ότι εργάζεται στην ειδικότητα που καταρτίστηκε. Το 60,42% θεωρεί απαραίτητο εφόδιο το Δίπλωμα του ΕΟΠΠΕΠ, ενώ το 53,65% θεωρεί απαραίτητη την πρακτική άσκηση.

Όσον αφορά στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, με εφαρμογή του συντελεστή συσχέτισης Pearson, διαπιστώθηκε ότι υπάρχει πολλή υψηλή θετική συσχέτιση (0.88) μεταξύ της “Συμμετοχής στο πρόγραμμα ERASMUS+ για Πρακτική Άσκηση” και της ευκολίας “εύρεσης εργασίας στο αντικείμενο που σπούδασαν στο ΔΙΕΚ”.

Το 50,5% δεν ενημερώνεται για τις τρέχουσες δραστηριότητες του ΔΙΕΚ. Στην τελευταία, προαιρετική ερώτηση που αφορά στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με προτάσεις βελτίωσης από όσους απάντησαν, το 32,94% δήλωσε ότι τα εργαστήρια θα πρέπει να είναι καλύτερα, να υπάρχουν υλικά εκπαίδευσης και επίσης τα εργαστηριακά μαθήματα να αυξηθούν σε σχέση με τα θεωρητικά. Το 23,53% των ερωτώμενων, σημείωσε ότι θα πρέπει να έχουν εκπαιδευτές με καλύτερο εκπαιδευτικό επίπεδο, που θα έχουν συμμετάσχει σε σχετικές επιμορφώσεις.

Τη δημιουργία γραφείου διασύνδεσης του ΔΙΕΚ με την αγορά εργασίας (για εύρεση εργασίας) ζητά το 15,29%, ενώ σε ποσοστό 15,29%, ζητούν να εκσυγχρονιστεί η ύλη και να υπάρχουν βιβλία για την ειδικότητά τους, ιδιαίτερα δε, επιθυμούν την ύπαρξη ενός ebook για κάθε μάθημα το οποίο θα λειτουργεί ως οδηγός. Η ύπαρξη «γραφείου διασύνδεσης των ΙΕΚ με την αγορά εργασίας» (Μανατάκης, 2007), επαναλαμβάνεται σε σχετικές έρευνες (Γιωτόπουλος, 2017α; 2017c) γεγονός που αποδεικνύει ότι πρόκειται για διαχρονικό αίτημα που μπορεί να προωθήσει τη διασύνδεση μεταξύ των ιδιωτικών και δημόσιων φορέων της τοπικής κοινωνίας με το ΔΙΕΚ Πάτρας με απώτερο σκοπό την άμεση επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων του και τη δημιουργία ενός υγιούς ανταγωνισμού για την πρόσληψη ατόμων προσοντούχων και άρτια καταρτισμένων.

Συζήτηση

Από τη μελέτη των πιο πάνω κατατεθειμένων στοιχείων που αφορούν τόσο στη βιβλιογραφία όσο και στην παρούσα έρευνα, υπάρχει η τάση για κατάρτιση σε συγκεκριμένες ειδικότητες από τις οποίες κάποιες είναι κατά κύριο λόγο εποχικές αλλά με

σχετικά άμεση επαγγελματική αποκατάσταση (Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (Chef), Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία Υποδοχής – Υπηρεσία Ορόφων - Εμπορευματογνωσία)). Επίσης, για κάποιες θεωρείται βέβαιο – βάσει προσωπικών απόψεων των καταρτιζόμενων - ότι θα ανοίξουν θέσεις στο μέλλον (Φύλακας Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων), ενώ σε κάποιες άλλες αυξήθηκε κατακόρυφα η ζήτηση – και οι οποίες σχετίζονται με την πανδημία του κορονοϊού – όπως για παράδειγμα οι ειδικότητες Βοηθού Νοσηλευτικής που ανήκουν στην Ομάδα Προσανατολισμού Υγείας και Πρόνοιας.

Ακόμη, υπάρχουν οι «παραδοσιακές» ειδικότητες στο ΔΙΕΚ Πάτρας στις οποίες κυριαρχεί το γυναικείο φύλο: Τεχνικός Αισθητικής Τέχνης και Μακιγιάζ, Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων και Τεχνικός Κομμωτικής Τέχνης, οι οποίες συγκεντρώνουν κάθε χρόνο μεγάλο αριθμό υποψηφίων. Ένα ενδιαφέρον ερώτημα που προκύπτει εδώ αφορά στην επαγγελματική αποκατάσταση των πιο πάνω τριών ειδικοτήτων δεδομένου ότι για το παρόν εξάμηνο (2020Α) σπουδάζουν 559 άτομα τόσο σε ΔΙΕΚ όσο και σε ΙΙΕΚ.

Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων τόσο σε περιφερειακό όσο και σε τοπικό επίπεδο, σχετικά με την πρόταση ειδικοτήτων (νέων και υπαρχουσών) και σύμφωνα με τις ανάγκες της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας, θα μπορούσε να ενισχύσει την ορθή κατανομή μεταξύ των ειδικοτήτων και των νέων θέσεων εργασίας.

Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Αντικείμενο μελλοντικής έρευνας θα μπορούσε να είναι η διερεύνηση σχετικά με την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός γραφείου διασύνδεσης στα κατά τόπους ΙΕΚ όπου θα μπορούσε να παρακολουθεί ετησίως διάφορες παραμέτρους που έχουν να κάνουν με: α) την παρακολούθηση της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των αποφοίτων, β) τη διαρροή των καταρτιζομένων και την αναζήτηση των αιτίων της και γ) τη σύνδεση του ΔΙΕΚ με όλους τους φορείς της πόλης με σκοπό τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών του.

Αναφορές

Barnouin, J. (2020). Essai de décryptage des premiers temps de l'épidémie de COVID-19 en France : faits et leçons à tirer de l'émergence virale. DOI: 10.13140/RG.2.2.18809.62561

CEDEFOP. (2014). *Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Συνοπτική περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προσπελάστηκε στις 19/07/2020 στο σύνδεσμο: https://www.cedefop.europa.eu/files/4130_el.pdf

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Girón-Pérez M.I, Barrón-Arreola K.S, Rojas-Mayorquín A.E. (2020). La Pandemia de COVID-19, repercusiones en la Salud y en la Economía. *Revista Bio Ciencias* (7): e963. <https://doi.org/10.15741/revbio.07.e963>

Hodges, C., Moore, S., Locke, B., Trust, T., Bond, A. (2020). The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning, *EDUCAUSE Review*, 27 March 2020 Retrieved by <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning?fbclid=IwAR0xvkRTj98K-15uOnt1n1Jr5IJfW-IJloF7dQh4pIZlqgVItYH4m12rUEc>, on 30-3-2020

McMurtrie, B. (2020). Preparing for Emergency Online Teaching, *The Chronicle of Higher Education*, 12 March 2020. Retrieved by <https://www.chronicle.com/article/Preparing-for-Emergency-Online/248230> on 19-3-2020

Γιωτόπουλος, Γ, & Κατσώνης, Ν. (2020). Στάσεις και απόψεις εκπαιδευτών και εκπαιδευτριών του ΔΙΕΚ Πάτρας σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. *Νέος παιδαγωγός online*, (18), 423–431. <http://doi.org/10.5281/zenodo.3826559>

Γιωτόπουλος, Γ. (2017α). ΔΙΕΚ Πάτρας: Ποσοτική έρευνα σχετικά με τη φοίτηση καταρτιζόμενων, *3ο Διεθνές Συνέδριο για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας*, (1), 1234–1245. Λάρισα: ΕΕΠΕΚ.

Γιωτόπουλος, Γ. (2017b). Στάσεις και απόψεις καταρτιζόμενων του ΔΙΕΚ Αιγίου σχετικά με τη φοίτηση τους, *5ο Φοιτητικό Συνέδριο, Ελληνική Εταιρία Επιχειρησιακών Ερευνών (ΕΕΕΕ), Λήψη Επιχειρηματικών Αποφάσεων, ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας*. Πάτρα: ΕΕΕΕ.

Γιωτόπουλος, Γ. (2017c). Στάσεις και απόψεις καταρτιζόμενων του ΔΙΕΚ Δυτικής Αχαΐας σχετικά με την επαγγελματική τους αποκατάσταση, *4ο Συνέδριο Νέος Παιδαγωγός, (1), 1285-1295*. Αθήνα: Νέος Παιδαγωγός.

ΕΛΣΤΑΤ. (2020). Ελληνική Στατιστική Αρχή. Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης / 2017. Ανακτήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου, 2020, από το σύνδεσμο: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED30/2017>

Μανατάκης, Γ. (2007). *Η απορρόφηση των αποφοίτων του ΙΕΚ Ηρακλείου Κρήτης από την αγορά εργασίας. Διαχείριση αλλαγών του αναλυτικού προγράμματος με στόχο τη συμβατότητα*. Πάτρα: ΕΑΠ.

Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας. (2020). Ετήσια Έκθεση 2020. Δυναμισμός Μισθωτής Απασχόλησης. Ανακτήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου, 2020, από το σύνδεσμο: : <https://lmd.eiead.gr/>

ΟΑΕΔ. (2020). Στατιστικά στοιχεία Μαΐου 2020. Συνοπτική Έκθεση Στοιχείων Ανέργων και Επιδοτούμενων. Ανακτήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου, 2020, από το σύνδεσμο: <http://www.oaed.gr/2020-mai>

Πήγασος. (2020). *Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Κατάρτισης στα Ι.Ε.Κ. Ανάπτυξη: Διεύθυνση Ανάπτυξης Πληροφοριακών Συστημάτων - Τμήμα ΣΤ'. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων*. Ανακτήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου, 2020, από το σύνδεσμο: <https://pegasus.it.minedu.gov.gr/>

ΦΕΚ 1699/Β/5-5-2020. Παράταση ισχύος της υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.20021/21.3.2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Εσωτερικών, όπως έχει ήδη παραταθεί με την υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.24343/10.4.2020 (Β' 1293) όμοια απόφαση, έως και τις 31.5.2020 και επανέναρξη λειτουργίας συγκεκριμένων εκπαιδευτικών δομών.

ΦΕΚ 193/Α/17-9-2013. Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις.